

Recenzije, prikazi, obavijesti

Ime nobelovca Daga Hammarskjölda u nazivu Visoke škole međunarodnih odnosa i diplomacije

U 2011. godini Republiku Hrvatsku i glavnog tajnika Ujedinjenih naroda Daga Hammarskjölda povezale su godišnjice kojima su u okviru međunarodnih odnosa najvažnije karakteristike zajedničke. Hrvatska je 1991. otpočela svoj institucionalni i obrambeni put prema samostalnosti i međunarodnom priznanju. Taj je put protjecao u ratnim okolnostima i višegodišnjoj borbi za slobodu. Dag Hammarskjöld je 1961. dao svoj život također u požrtvovnoj borbi za slobodu, ravnopravnost i poštivanje prava čovjeka na čelu organizacije čija Povelja u svojoj prvoj rečenici ističe zadaću spašavanja budućnih naraštaja od užasa rata. Dvadesetogodišnjica hrvatske neovisnosti i pedesetogodišnjica tragične smrti Daga Hammarskjölda u mirovnoj misiji spojene su u događaju koji je s pravom ocijenjen „čašću, obvezom i poticajem“ jer je „Hammarskjöld simbol integriteta i hrabrosti u ostvarenju mira, razvoja i ljudskih prava“. To je u svom govoru istaknuo dekan Visoke škole međunarodnih odnosa i diplomacije u Zagrebu akademik Ivo Šlaus na svečanosti održanoj 27. listopada 2011. na kojoj je Visoka škola dobila pravo da u svom nazivu nosi ime Daga Hammarskjölda.

Mnogobrojni visoki gosti iz hrvatske akademske zajednice, političkog života i diplomatskog zbora u Republici Hrvatskoj, uzvanici, predstavnici medija te studenti, nastavnici i osoblje Visoke škole nazočili su svečanosti na kojoj je Visoka škola ponijela novi naziv u čast velikana švedske i svjetske diplomacije, sveučilišnog profesora, glavnog tajnika Ujedinjenih naroda i dobitnika Nobelove nagrade za mir Daga Hammarskjölda (1905.-1961.). Pedesetogodišnjica se njegove tragične pogibije u zrakoplovnoj nesreći u sklopu mirovne misije u Kongu u rujnu 1961. obilježila upravo u godini u kojoj je Visoka škola ponijela njegovo ime. U jesen 2011. obilježilo se i pet desetljeća od dodjele Nobelove nagrade za mir Dagu Hammarskjöldu koji je na taj način postao jedinim dobitnikom u povijesti ovog najvećeg svjetskog priznanja za promicanje načela i uspostave mira kojemu je ono dodijeljeno posthumno. Od travnja 1953. kada je stupio na dužnost Glavnog tajnika

Ujedinjenih naroda do rujna 1961. kada je sa suradnicima poginuo u zrakopolovnoj nesreći, Dag Hammarskjöld je u samo nekoliko godina u potpunosti promijenio rad i utjecaj najveće međunarodne organizacije kapacitiravši je, i u političkom i u kadrovskom smislu, za poduzimanje djelotvornih mjera u cilju sprječavanja i uklanjanja prijatnja miru, kako to nalaže i Povelja Ujedinjenih naroda. Od malo poznata političkog dužnosnika izvan domovine koji je izborom na mjesto Glavnog tajnika UN-a 1953. bio veliko iznenađenje u međunarodnoj zajednici, Dag Hammarskjöld je u kratkom vremenu postao jednim od ključnih svjetskih državnika čija ostavština ima trajnu važnost u svestranom poimanju međunarodnog mira, prava i pravde.

Dag Hammarskjöld rođen je 29. srpnja 1905. u Jönköpingu u Švedskoj. Odrastao je u Uppsuli kao najmlađi sin švedskog premijera u vrijeme Prvog svjetskog rata Hjalmara Hammarskjölda. Na Sveučilištu u Uppsuli diplomirao je pravo i magistrirao političku ekonomiju, dok je doktorirao na Sveučilištu u Stockholmu na kojem je od 1933. do 1936. predavao političku ekonomiju baveći se konjunktornim ciklusima i pitanjima nezaposlenosti. Akademsku karijeru mijenja političkom i poslovnom te radi kao podtajnik u Ministarstvu financija (1937.-43.), kao predsjednik uprave Švedske banke (1943.-47.) te kao podtajnik za vanjske poslove i ministar bez lisnice (1947.-51.). Međunarodnu diplomatsku karijeru u Ujedinjenim narodima započinje 1951., a glavnim tajnikom UN-a postaje 1953. Postavši drugim glavnim tajnikom u povijesti UN-a nakon Norvežanina Trygvea Lieja koji je dužnost napustio suočen s blokadama naraslima uslijed rasplamsavanja Hladnog rata, Dag Hammarskjöld istaknuo se iznimnim organizacijskim sposobnostima ustrojivši suvremenu administraciju. Njegova je zasluga i niz mirovnih inicijativa i akcija, poglavito glede oslobađanja američkih zrakoplovaca iz kineskog zatvora 1955. nakon završetka Korejskog rata (1950.-1953.) te u vrijeme eskalacije Sueske krize 1956. kada je UN na poticaj kanadskog diplomata Lestera Pearsona oformio svoju prvu *peacekeeping* vojnu misiju UNEF I. Hammarskjöld se istaknuo i ekumenskim radom te jačanjem integriteta UN-a, posebice u odnosu na velike sile pri čemu je ostao zapamćen njegov govor kojim se suprotstavio inicijativi sovjetskog vođe Nikite Hruščova da ga se smijeni. Na poslijetku, nastojeći dovesti do primirja u građanskim ratom zahvaćenom Kongu, Dag Hammarskjöld životom je platio svoj

angažman poginuvši 18. rujna 1961. u zrakoplovnoj nesreći kraj Ndole u Zambiji zajedno s još petnaest članova misije. Unatoč nizu istraga, pretpostavke o njegovoj egzekuciji od strane vojnih snaga pobunjenika u Katangi potpomognutih stranim silama, nikad nisu potvrđene. Dag Hammarskjöld jedini je dobitnik Nobelove nagrade za mir kojemu je ona dodijeljena posthumno, a za njegov je doprinos svjetskom miru tadašnji američki predsjednik John Fitzgerald Kennedy izjavio da je Dag Hammarskjöld bio „najveći državnik 20. stoljeća.“ Osim jedinstvenom biografijom diplomata, mirotvorca, stručnjaka i profesora te širokim zanimanjem za umjetnost poput fotografije i književnosti i dara za kroskulturnu komunikaciju kao uvjeta svjetskog razvoja, Daga Hammarskjölda se pamti kao rodonačelnika nekoliko krucijalnih pristupa u praksi međunarodnih odnosa. To su prije svega *peacekeeping* operacije kao u to vrijeme novi djelotvorni instrument UN-a koji je uz preventivnu diplomaciju kao mirotvorno djelovanje u ranim fazama konflikta, i danas jedan od temelja rada UN-a o čemu svjedoči i UN-ov dokument *Agenda za mir* iz 1992. Njegov je doprinos i etabliranje UN-a kao samosvojna međunarodnog subjekta koji je unatoč svim teškoćama i ograničenjima ostao nezamjenjivi promotor načela mira i suradnje.

Osim iznimna angažmana u zaštiti ciljeva i načela Ujedinjenih naroda, osobito prema onim narodima i zemljama koji su tu zaštitu najviše trebali, u čemu se nerijetko suprotstavljao politici najvećih sila, Dag Hammarskjöld je ostavio neizbrisiv trag kao znanstvenik i sveučilišni profesor nadahnjujući naraštaje mladih u Švedskoj i diljem svijeta. O tome je na svečanosti u Visokoj školi međunarodnih odnosa i diplomacije govorio i predsjednik Republike Hrvatske prof. dr. Ivo Josipović. Hrvatski je predsjednik u svom obraćanju istaknuo iznimnu važnost visokoškolskog obrazovanja u području međunarodnih odnosa i diplomacije uvjeren da su studenti Visoke škole koji će svojim radom i uspjehom steći diplome, budući najbolji poslanici svoje zemlje u međunarodnim odnosima i diplomatskoj službi. Nazočnima se obratio i dekan Visoke škole međunarodnih odnosa i diplomacije akademik Ivo Šlaus pozivajući se, među ostalim, na trajne poruke rada i politike Daga Hammarskjölda o tome da je najveća sreća služiti svojoj domovini i čovječanstvu te da su svi ljudi jednaki.

Predsjednik Diplomatskog vijeća Visoke škole međunarodnih

odnosa i diplomacije veleposlanik Budimir Lončar čijom je osobnom inicijativom Visoka škola i ponijela ime Daga Hammarskjölda, u svom je govoru naglasio Hammarskjöldovo vizionarsko promicanje multilateralne diplomacije kao sve snažnijeg mehanizma međunarodnog komuniciranja ocijenivši dobivanje novog naziva Visoke škole izuzetno nadahnjujućim izazovom. Njegova Ekscelencija gospodin Fredrik Vahlquist, veleposlanik Kraljevine Švedske u Republici Hrvatskoj, opisao je svečanost kao trenutak ponosa za njegovu zemlju te kao novi dokaz suradnje, prijateljstva i razumijevanja između Švedske i Hrvatske. Švedski je veleposlanik apostrofirao da se djelo i ideali Daga Hammarskjölda često povezuju s vizijama i ambicijama mladih ljudi kojima mogu poslužiti kao stimulativno nadahnuće. Zahvalio se pritom i svom kolegi, veleposlaniku Eriku Hammarskjöldu koji je na ovoj svečanosti predstavljao obitelj Hammarskjöld.

Započevši radom 2009. Visoka škola međunarodnih odnosa i diplomacije obilježila je početak svoje treće akademske godine (2011./2012.) dobivanjem imena Daga

Hammarskjölda što je neusmnjivo ključan doprinos i obveza ispunjavanju njene prvotne misije i vizije. Visoka škola međunarodnih odnosa i diplomacije sa svojim trogodišnjim preddiplomskim stručnim studijem i dvogodišnjim specijalističkim diplomskim stručnim studijem radi na stalnom unapređenju visokoškolskog obrazovanja u Hrvatskoj težeći postati vodećom visokoškolskom ustanovom u području međunarodnih odnosa i diplomacije u ovom dijelu Europe. Svojim studentima koji su se odlučili školovati u okviru zahtjevne i važne struke za nacionalne interese Republike Hrvatske u kontekstu skorog učlanjenja zemlje u Europsku uniju i aktivnog sudjelovanja u međunarodnim odnosima i organizacijama, Visoka škola je postavila cilj pružanja optimalnih uvjeta rada pri čemu joj je ime nobelovca Daga Hammarskjölda nedvojbeno novi poticaj, ali i prilika što šireg promicanja svojih načela i rezultata u domaćoj i inozemnoj akademskoj sredini.

Boško Picula